

Vliv znalosti a míry užívání angličtiny jako druhého jazyka na lexikální vybavování v češtině jako mateřském jazyce

Klára Zittová
Diplomový seminář, LS 2022/2023

Dosavadní výzkum

- bilingvní znevýhodnění
- Ivanova - Costa (2008): Does bilingualism hamper lexical access in speech production?
- Hamanová (2020): Bilingvismus jako nevýhoda? Lexikální vybavování v prvním jazyce bilingvních mluvčích (DP)

Účastníci

1. skupina:

mluvčí s vysokou mírou znalosti L2, kteří zároveň angličtinu užívají do velmi vysoké míry

2. skupina:

mluvčí s velice nízkou úrovní znalosti a užívání L2

Metodologie

1. **dotazník** zaměřený na znalost a užívání jazyků
2. **test verbální fluence**
3. **pojmenovávání obrázků** nejprve v češtině a poté v angličtině

Dotazník

- získány budou tyto údaje:
 - koeficient jazykové dominance
 - míra znalosti cizího jazyka (L2)
 - věk počátku osvojování cizího jazyka (L2)
 - věk počátku osvojování prvního cizího jazyka
 - počet cizích jazyků ovládaných účastníkem

4. V kolika letech jste si začal/a být jistý/á při mluvení jazykem, který kromě češtiny ovládáte nejlépe? Specifikujte prosím jazyk. Pokud jste se nikdy nebyl/a jistý/á, napište prosím nikdy.
5. Jakým jazykem či jazyky mluvíte doma?
6. Když si v duchu počítáte, například násobíte 20×6 , v jakém jazyce si počítáte?
7. Ve kterých jazycích Vás jeho rodilí mluvčí neidentifikují jako cizince? Pokud v žádném, proškrtněte prosím otázku.

1	Umím představit sebe a ostatní a klást lidem jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žijí, o lidech, které znají, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umím odpovídat.
2	Dokážu se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mi pomoci.
3	Umím jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se mých nejnaléhavějších potřeb.
4	Dokážu komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech.
5	Umím si poradit s většinou situací, jež mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví.
6	Dokážu popsat své zážitky a události, sny, naděje a cíle a umím stručně vysvětlit a odůvodnit své názory a plány.
7	Dokážu se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že můžu vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce.
8	Umím bez přípravy vysvětlit své názorové stanovisko týkající se nejrůznějších témat s uvedením výhod a nevýhod různých možností.
9	Umím se plynule a pohotově vyjadřovat bez zjevného hledání výrazů. Umím jazyka užívat pružně a efektivně pro společenské, akademické nebo profesní účely.
10	Dokážu shrnout informace z různých mluvených a psaných zdrojů, a přitom dokážu přednést polemiku a vysvětlení v logicky uspořádané podobě. Dokážu se spontánně, velmi plynule a přesně vyjadřovat a rozlišovat jemné významové odstíny dokonce i ve složitějších situacích.

Test verbální fluence

Sémantická fluence

- 1 minuta na vyjmenování slov ze zadané kategorie
- Nikolai et al. (2015): *zvíře a zelenina*
- Chromý et al. (2015): *dopravní prostředek*
 - ze 12 kategorií, ke kterým byly v češtině vytvořeny kategoriální normy

Test verbální fluence

Písmenná fluence

- 1 minuta na vyjmenování co nejvíce slov na zadané počáteční písmeno
- pro češtinu vybráno K, P, S

Pojmenovávání obrázků

- v češtině a v angličtině
- účastníci budou mít za úkol co nejrychleji pojmenovat předmět zobrazený na monitoru
- manipulována frekvence a kognátový status pojmenování
- měřeny budou reakční časy

3 skupiny:

- pojmenování s vysokou frekvencí (30)
- pojmenování s nízkou frekvencí (30)
- kognáty (30)

Technické provedení

- experimenty budou realizovány pomocí programu DMDX
- odpovědi nahrávány externím mikrofonem

Zdroje

BOSStimuli: Bank of Standardized Stimuli [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/bosstimuli/>

DUNN, Alexandra L.; TREE, Jean E. Fox. A quick, gradient bilingual dominance scale. *Bilingualism*, 2009, 12.3: 273.

HAMANOVÁ, Marie-Anna. *Bilingvismus jako nevyhoda? Lexikální vybavování v prvním jazyce bilingvních mluvčích*. Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českého jazyka a teorie komunikace. Vedoucí práce Chromý, Jan.

CHROMÝ, Jan, et al. *Kategoriální normy češtiny pro 12 kategorií*. 2015.

IVANOVA, Iva; COSTA, Albert. Does bilingualism hamper lexical access in speech production?. *Acta psychologica*, 2008, 127.2: 277-288.

NIKOLAI, Tomáš, et al. Testy verbální fluence, česká normativní studie pro osoby vyššího věku. *Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie*, 78, 2015, 111.3: 292-299.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky [online]. [cit. 2023-05-03]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/spolecny-evropsky-referencni-ramec-pro-jazyky>